

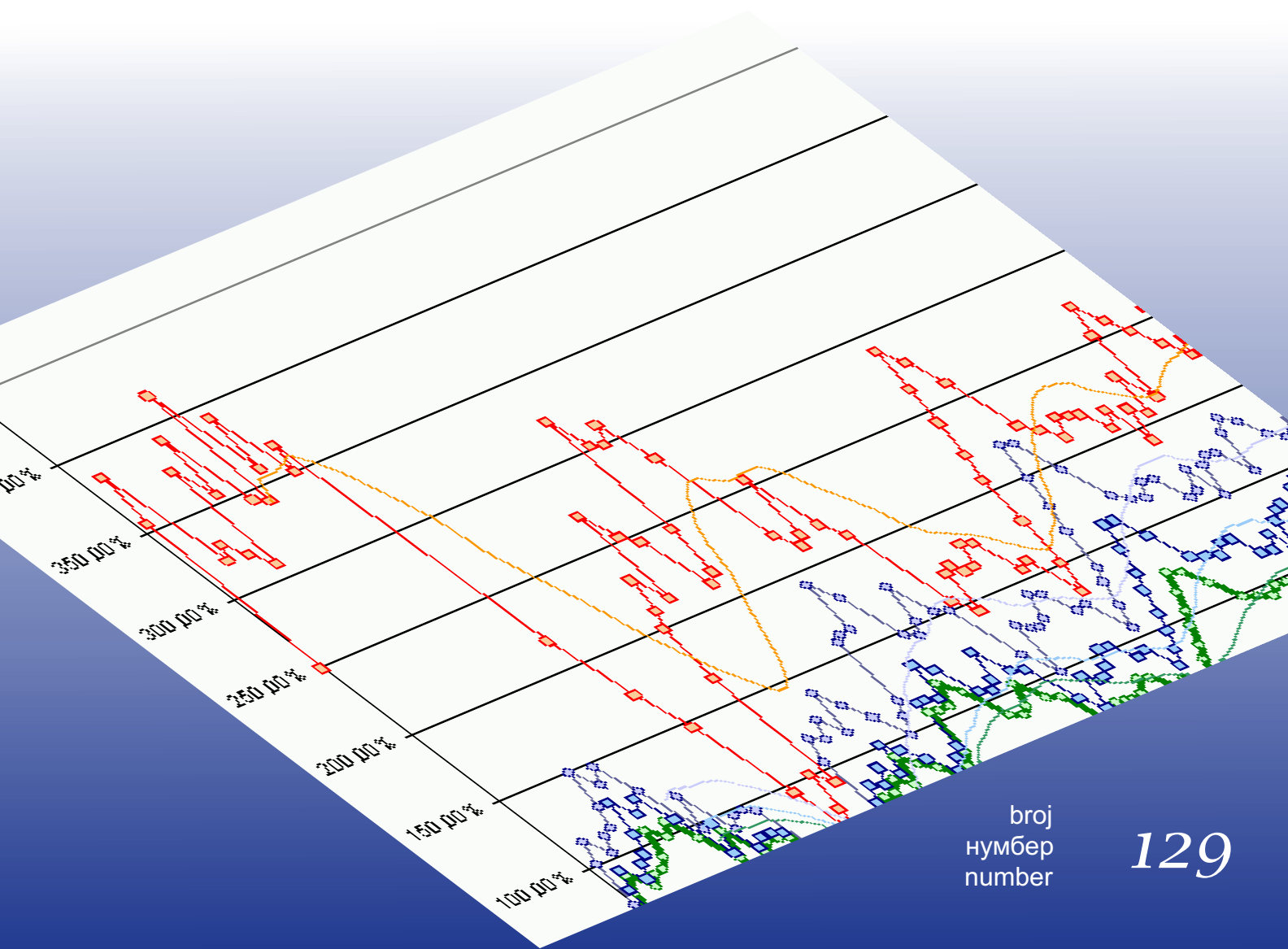
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора Управе за indirektno-
неizravno опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
нумбер
number

129

April 2016

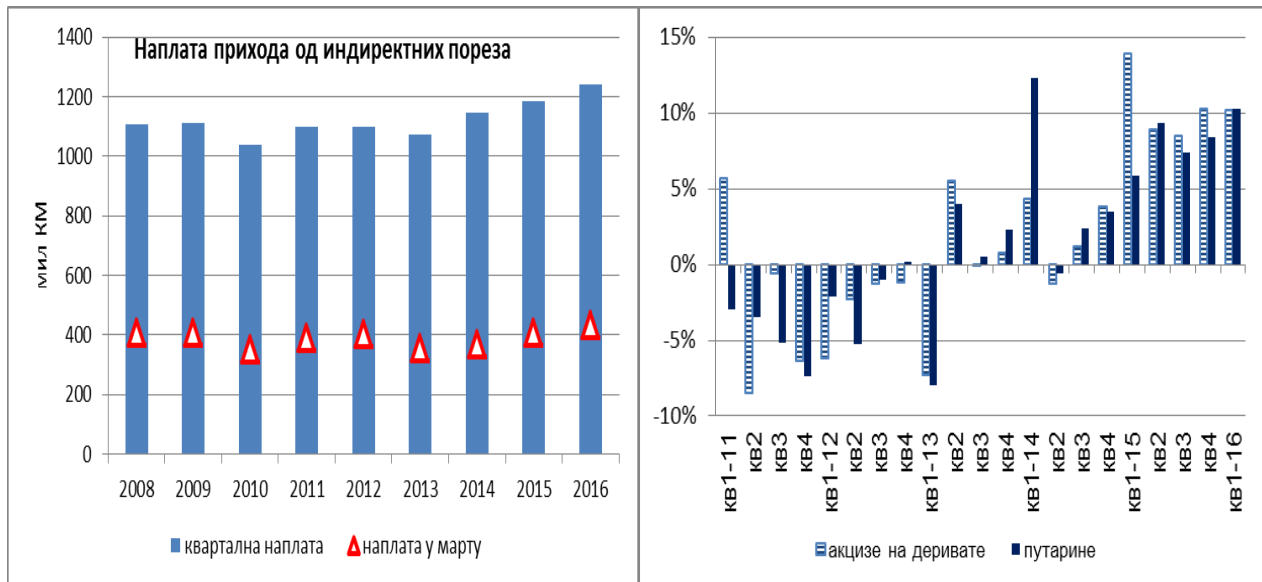
Travanj 2016

Април 2016

April 2016

Уз овај број

Позитивна кретања су се наставила и у марту 2016. Нето раст је био у функцији раста бруто наплате, док су поврати остали на истом нивоу као у марту 2015. Према прелиминарном извјештају УИО бруто наплата је повећана за 28,1 мил КМ, што представља повећање од 5,7% у односу на март 2015, док је нето наплата порасла за 6,9%. У цјелини, и бруто и нето наплата представљају максималну наплату у мјесецу марту од успоставе УИО (Графикон 1). Захваљујући рекордном расту наплате прихода у марту кумулативна бруто наплата у првом кварталу 2016. је расла по стопи од 3,3%. Због смањења исплата поврата од 10,4 мил КМ нето наплата у првом кварталу 2016. била је већа за 58,5 мил КМ него у истом кварталу 2015, односно за 4,9%.

Графикон 1

Графикон 2

Највећи ефекти у првом кварталу остварени су на ПДВ-у (+40,5 мил КМ), те на акцизама и путаринама (+21,6 мил КМ). Три четвртине ефеката раста прихода од акциза и путарине се односи на опорезивање деривата нафте. Узрок томе је енорман раст акциза на увозне деривате нафте у марту 2016 од 55,7%. Може се претпоставити да је узрок томе стварање залиха деривата нафте због најаве раста цијена на свјетском тржишту у наредним мјесецима. Графикон 2 показује позитиван тренд прихода од акциза и путарине континуитету од другог квартала 2013, са изнимком слабог пада у другом кварталу 2014. Ефекти наплате пореза на деривате у првом кварталу 2016. су још већи уколико се узме у обзир врло висока основица за поређење у првом кварталу 2015. Промјене у структури прихода од акциза наводе на два закључка: да су ефекти нове политике опорезивања резаног дувана (у примјени од 01.08.2014.) скоро у потпуности исцрпљени, те да порези на деривате нафте постају све значајнији за наплату прихода од индиректних пореза и финансирање влада у БиХ.

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Мјере пореског оптерећења економије БиХ	2
Консолидовани извјештаји	12

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
лектор : Дарија Комленовић, проф. англистике

Мјере пореског оптерећења економије БиХ

(Припремила: Александра Регоје)

Овај чланак представља наставак анализе пореског оптерећења економије БиХ које је више пута представљено у билтенима Одјељења. Посматра се динамика и структура пореског оптерећења БиХ мјереног различитим индикаторима, а дато је и поређење са земљама окружења и ЕУ.

Увод

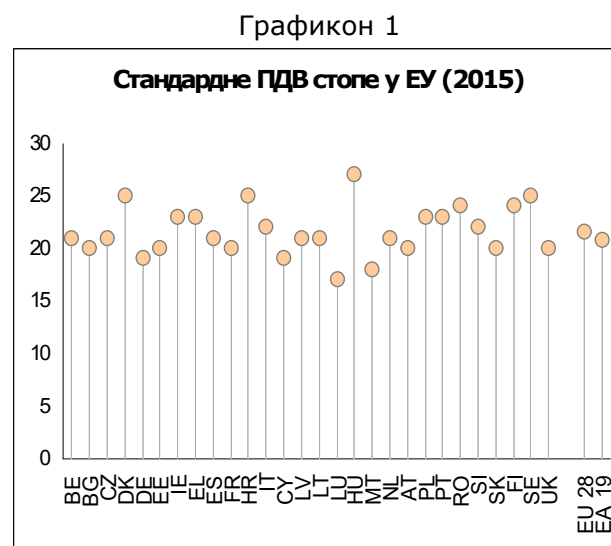
Глобална економска криза је у протеклом периоду наметнула бројним земљама да предузму мјере за консолидацију јавних финансија. Како би осигурале додатне буџетске изворе, многе су биле принуђене да повећавају пореске стопе, па чак и за оне врсте пореза које не погодују економском расту. Након проласка таласа глобалног економског пада земље би се требале више фокусирати на квалитет мјера пореске политике и њихове ефекте на запошљавање, економски раст и развој.

Једно од питања које се често поставља у посљедње вријеме је питање фискалног оптерећења. Висина и структура пореског оптерећења неке земље у поређењу са другим је од великог значаја како за фискалне власти, тако и за пореске обвезнике и инвеститоре. Добро организован порески систем може имати огроман допринос стабилности јавних финансија, расту економије, конкурентности и запослености. Постоји више начина мјерења фискалног оптерећења. Најчешће кориштени индикатори су:

- I. пореске стопе,
- II. однос прихода од пореза и бруто домаћег производа (БДП),
- III. имплицитне пореске стопе.

I. Пореске стопе

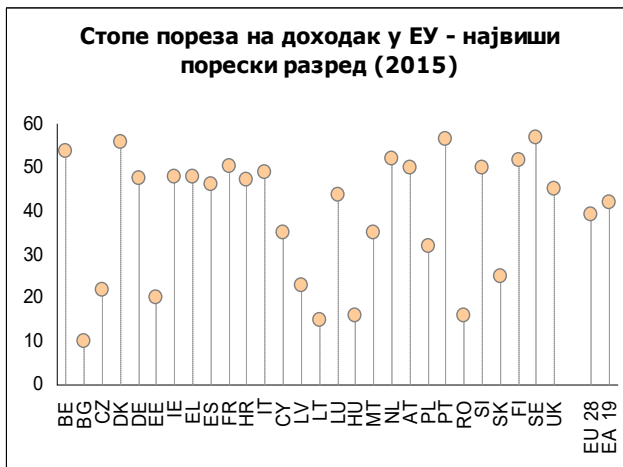
Пореске стопе се доста користе у међународној компарацији пореског оптерећења првенствено из разлога што се ради о лако доступним информацијама. Поређења се лако изводе јер не захтјевају никакве израчунае. Са друге стране, оваква поређења имају бројне недостатке. Пореске стопе дају само дјелимичне информације о пореском систему, с обзиром да не пружају информације о пореској основици (изузећима, праговима опорезивања и др). Такође је тешко поредити пореске системе у случају диференцираних стопа. У Графиконима 1-3 су приказане пореске стопе у Европској унији и то: стандардне ПДВ стопе, те највиши разеди стопа пореза на доходак и добит (укључујући прирезе).¹

Извор: ЕК (2015)

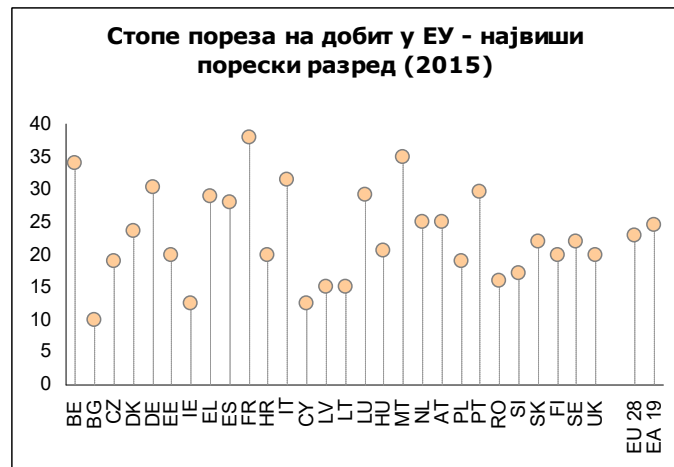
¹ Подаци у Графиконима за ЕУ 28 и ЕА 19 представљају аритметичке средине.

Графикон 2

Извор: ЕК (2015)

Графикон 3

Извор: ЕК (2015)²

Ако посматрамо само индикаторе пореских стопа, видимо да је БиХ има релативно ниско пореско оптерећење како у поређењу са земљама ЕУ тако и са земљама региона. Све земље ЕУ имају вишу стандардну ПДВ стопу, сем Луксембурга који има исту. Стопе ПДВ-а у ЕУ у 2015. години кретале су се између 17% и 27% (2015), а аритметичка средина за ЕУ-28 износила је 21,6% (ЕК, 2015). Србија, Македонија и Црна Гора такође имају више стандардне стопе (Табела 1). Стопе опорезивања дохотка и добити у Републици Српској и Федерацији БиХ такође су стимулативне у односу на регион и ЕУ и износе 10% (Графикони 2 и 3 и Табела 1).

Табела 1. Пореске стопе у БиХ и у региону

Стопе	Р. Српска	ФБиХ	Србија	Хрватска	Црна Гора	Македонија
Порез на доходак	10%	10%	10%	12%- 40%	9% и 15%	10%
Порез на добит	10%	10%	15%	20%	9%	10%
ПДВ	17%	17%	20% и 10%	25%, 13% и 5 %	19%, 7 % и 0%	18 % и 5 %

Иако пореске стопе пружају значајне информације о пореским системима неке државе, за озбиљније анализе пореског оптерећења потребно је посматрати друге индикаторе који узимају у обзир пореску основицу. Примјера ради, виша пореска стопа може донијети ниже пореско оптерећење, уколико се примјењује на ужу пореску основицу са великим бројем изузећа, одбитака или већим прагом опорезивања. Стога је потребно узимати са великим степеном резерве када се пореде пореска оптерећења по земљама. За озбиљније анализе пореског оптерећења потребно је посматрати индикаторе на чију висину, сем стопа, има и висина пореске основице.

II. Однос пореза и БДП-а

Показатељ односа пореза и БДП-а даје значајније информације о пореском оптерећењу у привреди, али га је такође тешко интерпретирати јер се не ради о одговарајућој пореској основици. Овај индикатор апроксимира укупно пореско оптерећење неке земље.

² Извор за Графиконе 1-3: ЕК "Taxation trends in the European Union", 2015. издање

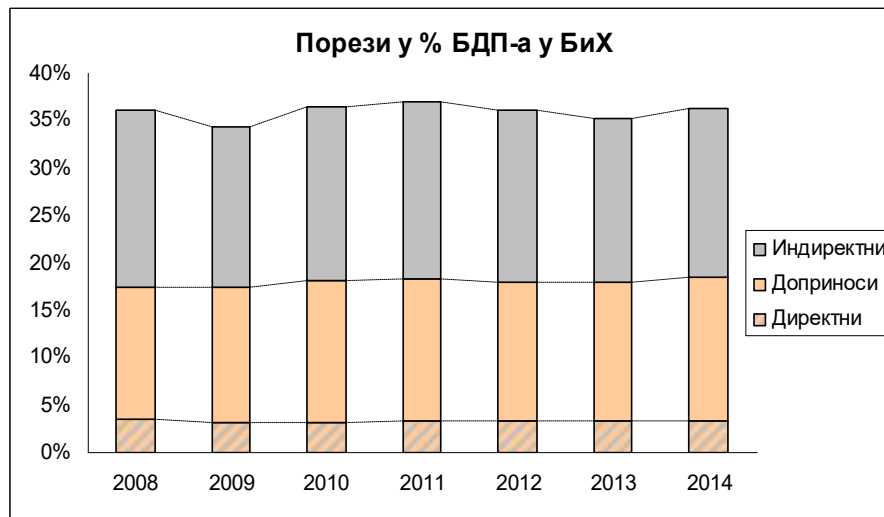
Пореско оптерећење се мјери учешћем јавних прихода у укупној новоствореној вриједности неке земље у оквиру календарске године. Приликом обрачуна фискалног оптерећења, треба узети у обзир само јавне приходе дажбинског типа. Дијелењем тако дефинисаних прихода са бруто домаћим производом земље омогућује се међународна упоредивост фискалног оптерећења бруто домаћег производа јавним приходима, као и поређење оптерећења одређене земље у различитим временским периодима.

Основни разлози зашто се за израчун оптерећења користе јавни приходи а не јавни расходи су:

- Укупна маса јавних расхода између осталог садржи и трансферна давања, преко којих држава враћа привреди и становништву један дио од онога што је узето преко инструмента јавних прихода,
- Јавни расходи се дијелом покривају јавним приходима који не представљају „оптерећење“ за становништво и привреду. Јавни зајмови у суштини значе трошење унапријед дијела јавних прихода будућих генерација и не могу се довести у везу са домаћим производом конкретне године.³

У Графикону 4 приказана је динамика односа пореза и БДП-а у БиХ у периоду 2008-2014. Извор података су извјештаји о владиним финансијама објављени од стране Одјељења⁴, с тим да су за индиректне порезе кориштени подаци о расподјели са Јединственог рачуна УИО (Институцијама БиХ, ентитетима и БД), с обзиром да ОМА извјештаји не укључују податке за дирекције за путеве/аутопутеве које су иначе обухваћене расподјелом индиректних пореза.⁵

Графикон 4

Извор: Консолидовани извјештаји ОМА и ВНАС⁶

Према наведеним подацима пореско оптерећење је у посљедњих седам година варирано између 34,4% (2009) и 37% БДП-а (2011). Парцијална фискална оптерећења показују најниже оптерећење директним порезима. Њихов удио у БДП-у креће се око 3,3% (2014). Након тога слиједе доприноси са удјелом од 15,2% у 2014. години, што је уједно и највиши

³ Више о фискалном оптерећењу у Божидар Раичевић, „Јавне финансије“, Београд 2005.

⁴ www.oma.uino.gov.ba

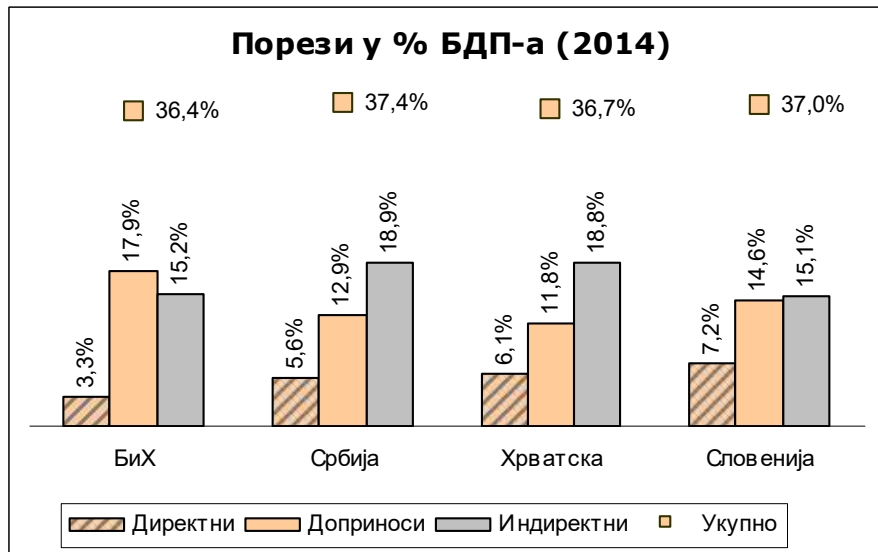
⁵ Почев од 2014. године извјештаји ОМА обухватају ЈП Путеви и ЈП Аутопутеви РС и кантоналне дирекције за цесте, а у будућности се планира укључивање ЈП Цесте и ЈП Аутоцесте ФБиХ.

⁶ Подаци за БДП преузети од Агенције за статистику БиХ (ТБ 01, 2016)

удио у посматраном периоду. Удио индиректних пореза варирао је између 17,1% (2009) и 18,8% (2008), а износио је 17,9% у 2014. години.⁷

У поређењу са земљама региона (Србија, Хрватска и Словенија), БиХ има сличну висину пореског оптерећења мјерену односом укупних пореза и БДП-а, али се парцијална оптерећења нешто више разликују (Графикон 5).

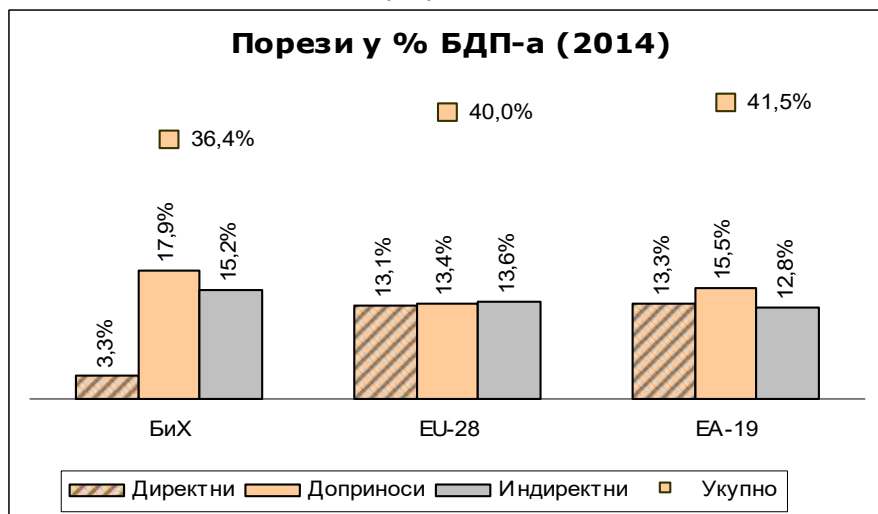
Графикон 5

Извор: Консолидовани извјештаји ОМА и Еуростат

Са друге стране, пореско оптерећење се доста разликује од просјека свих чланица Европске уније (ЕУ-28) и Еврозоне (ЕА-19), како у висини тако и у структури (Графикон 6).

Графикон 6

Извор: Консолидовани извјештаји ОМА и Еуростат⁸

⁷ У 2014. години је незнатно виши удио прикупљених од распоређених прихода са ЈР, због кумулирања резерви на рачуну путарине за аутопутеве.

⁸ Извор за податке за ЕУ у Графиконима 6 и 7 је Еуростат (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tax_revenue_statistics)

Европска унија генерише знатно већи удио пореских прихода од директних пореза у односу на БиХ (13,1% БДП-а у поређењу са 3,3% БДП-а у БиХ). Разлог су доста ниже стопе опорезивања дохотка и добити у БиХ у односу на просјечне показатеље у ЕУ, али и нижи економски потенцијал БиХ. Са друге стране, БиХ има знатно већи удио индиректних пореза у БДП-у (17,9% БДП-а у односу на 13,4% БДП-а у ЕУ). С обзиром на веће стопе опорезивања у ЕУ, то се може првенствено објаснити структуром БДП-а, односно удјелом потрошње у БДП-а. У Босни и Херцеговини је у 2014. години крајња потрошња домаћинства и НПУСД чинила чак 82,7% БДП-а, а заједно са владином крајњом потрошњом чак 104,2% БДП-а⁹, док је салдо извоза и увоза био негативан. У ЕУ-28 су одговарајући удјели респективно износили 56,9% и 77,8% БДП-а.¹⁰

Kiss и др. (2009) наводе бројне слабости поређења индикатора удјела пореза у БДП-у по земљама. Прије свега то се односи на обухват пореских прихода према ЕСА методологији који није у потпуности у складу са економским концептом пореза (обавезна, неповратна плаћања наметнута од стране владе). Осим тога и бројник и називник поменутог индикатора укључују владину компоненту која искривљује праву слику пореског оптерећења. То се прије свега односи на плаћене порезе на владине расходе као и порезе на плате радницима у владином сектору. Они не представљају „стварно“ оптерећење на економску активност. Доводе се у питање и у случају различитог пореског третмана владиних расхода (нпр. опорезивање пензија и сл.). Сем тога удјели владиног сектора у БДП-у који је у називнику овог индикатора може варирати током времена и у различитим земљама те искривљује слику поређења „стварног“ пореског оптерећења. Надаље, циклични фактори имају различите ефекте на висину БДП-а и пореских прихода. Поменути аутори¹¹ су дошли до закључка да прилагођена мјера пореског оптерећења која искључује све поменуте факторе може указивати на различите трендове од једноставног односа пореских прихода и БДП-а.

III. Имплицитне пореске стопе

Видјели смо да висок удио индиректних пореза не мора потицати од високих стопа опорезивања, него може бити повезан са разликама у структури БДП-а (висок удио потрошње). Слично томе високо учешће пореза на радну снагу у БДП-у може потицати од високих стопа пореза на доходак или социјалних доприноса, али, са друге стране, може бити узроковано и високом стопом запослености у некој земљи. Зато се рачунају тзв. имплицитне пореске стопе (ITR¹²) које мјере ефективно пореско оптерећење. Израчунава се стављањем у однос одређене врсте прихода са одговарајућом пореском основицом.¹³ Може се одредити за сваку врсту пореске категорије:

- 1) потрошњу,
- 2) рад, и
- 3) капитал.

1) Имплицитна пореска стопа на потрошњу се дефинише омјером свих пореза на потрошњу и издатака домаћинства на крајњу потрошњу (домаћи концепт). Ову формулу Европска комисија користи од 2003. године, док је прије тога потрошња у називнику укључивала и владину потрошњу без расхода за плате.

⁹ Агенција за статистику БиХ, ТБ 01, 2016

¹⁰ Eurostat, Expenditure components of GDP, EU-28, 2014 (% share of GDP), март 2016

¹¹ Kiss, Gabor P. and Jędrzejowicz, Tomasz and Jirsakova, Jana, How to Measure Tax Burden in an Internationally Comparable Way? (March 1, 2009). National Bank of Poland Working Paper No. 56

¹² Eng. Implicit tax rates

¹³ Више о имплицитним пореским стопама у Билтену бр. 105

2) Имплицитна пореска стопа на рад се дефинише омјером суме свих директних и индиректних пореза и обавезних доприноса које плаћају запослени и послодавци на доходак од рада (бројник) и свих компензација исплаћених запосленим (називник).

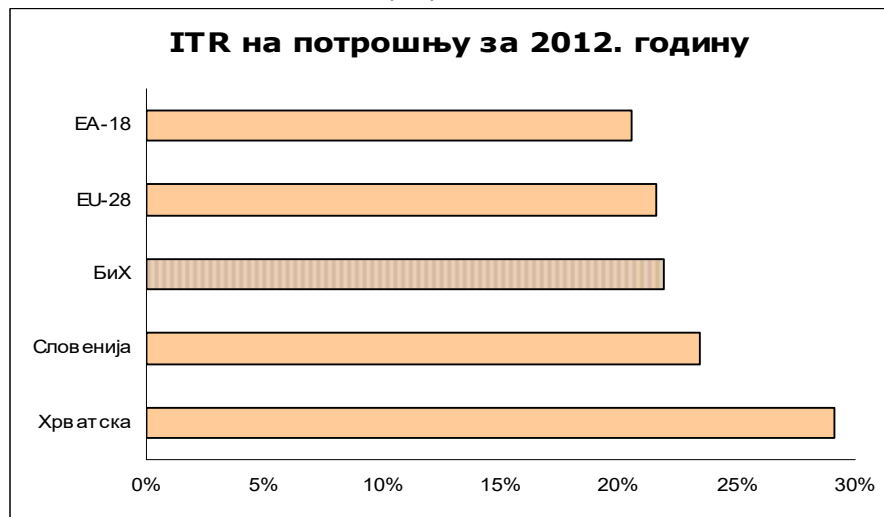
3) Имплицитна пореска стопа на капитал се дефинише омјером суме свих пореза на капитал (бројник) и свог потенцијално опорезивог капитала и прихода од пословања (називник).¹⁴

Имплицитна пореска стопа на потрошњу

С обзиром на расположивост података, овдје ћемо се позабавити имплицитном пореском стопом на потрошњу. ITR на потрошњу се може посматрати као цјелокупна мјера оптерећења потрошње, а може се подијелити на четири основне категорије: (1) ПДВ, (2) енергија, (3) дуван и алкохол, и (4) остало. При томе се само распарчава бројник, док називник остаје исти (приватна потрошња). Стога треба водити рачуна приликом интерпретације појединих компоненти имплицитне пореске стопе, с обзиром да, изузев у случају ПДВ компоненте, стварна пореска основица чини само мали дио називника.

У поређењу са земљама ЕУ и региона (за које су презентовани подаци) ITR на потрошњу даје другачију слику пореског оптерећења од удјела пореза у БДП-а. ITR на потрошњу је у БиХ у 2012. години био на приближно истом нивоу као ЕУ-28 (аритметичка средина), а испод одговарајућих показатеља за Хрватску и Словенију (Графикон 7). Треба напоменути да се категорија пореза на потрошњу у БиХ разликује од обухвата ове врсте прихода у Европској унији, о чему треба водити рачуна приликом компарације података. У пореском систему Босне и Херцеговине порези на потрошњу обухватају све индиректне порезе, односно ПДВ, акцизе, царине и путарину. Порези на потрошњу према ЕСА 95 класификацији обухватају највећи дио индиректних пореза, али не све врсте. Такође обухватају неке од ставки које припадају директним порезима, с обзиром да се односе на расходе домаћинстава за прибављање одређених добара или услуга.¹⁵

Графикон 7

Извор: ЕК (2014), стр. 255 и калкулација аутора¹⁶

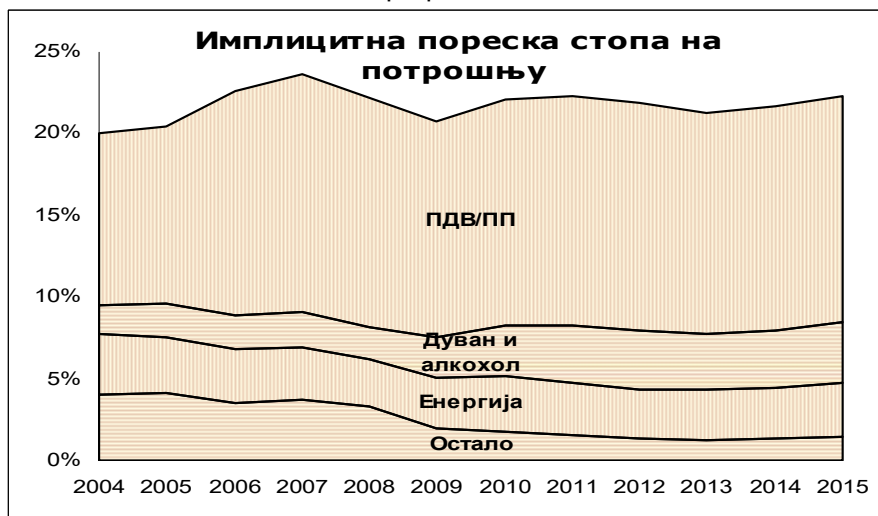
¹⁴ Више о методологији израчуна појединих имплицитних стопа у: ЕС, Taxation trends in the European Union, 2014 edition, str. 282-283

¹⁵ Више о методологији у ОМА Билтену бр. 105

¹⁶ Индикатори за БиХ израчунати на основу података УИО и ВНАС за 2012. годину

Из Графикана 8. видимо да ITR на потрошњу није значајно варирао од 2008. године, ако се изузме пад у кризној, 2009. години. У 2015. години је износила 22,3%¹⁷, исто као и 2011. године, што су највиши износи у посматраном периоду. Са друге стране, компоненте ITR на потрошњу су се значајније мијењале. Компонента енергије је порасла за 0,5 пп а компонента дувана и алкохола за чак 1,8 пп. ПДВ компонента је опала за 0,3 пп, а компонента „остало“ за 1,9 пп. Видимо да су највеће промјене забиљежене код компоненте дувана и алкохола и компоненте „остало“.

Графикон 8

Извор: Израчун аутора на основу података УИО¹⁸ и ВНАС

1) ПДВ компонента

У посматраном периоду 2008-2015 ПДВ компонента ITR на потрошњу кретала се између 13,2% (2009) и 14,1% (2008, 2011). У посљедње двије године (2014, 2015) износила је 13,8%. ПДВ компонента је највећа од четири компоненте ITR на потрошњу. Упркос тренду смањења учешћа ПДВ компоненте у укупној ITR на потрошњу, удио ПДВ компоненте износио је чак 61,9% ITR на потрошњу у 2015. години. У Европској унији је ова компонента такође највећа и креће се у распону од 56% у Италији до 74% од укупне ITR на потрошњу у Шведској.¹⁹

2) Компонента дувана и алкохола

Из Графикана 9. видимо да раст компоненте дувана и алкохола потиче од прихода од акциза на дукан. Подкомпонента алкохола се није мијењала од 2008. године и износила је 0,3% у свим годинама. Због малог удјела акциза на алкохол у индиректним порезима била би потребна огромна стопа промјене ових прихода како би имала утицаја на динамику ITR на потрошњу. Што се тиче прихода од акциза на дукан, њихова динамика била је под великим утицајем измјене легислативе у протеклом периоду. Од половине 2009. на снази је нови Закон акцизама, који је донио измјене стопа. Нова *ad valorem* стопа промијењена је на 42%, али се иста обрачунава на пореску основицу са ПДВ-ом, те приближно одговара стопи која се раније примјењивала. У циљу хармонизације са стандардима ЕУ уведена је специфична акциза од 0,15 КМ по паковању цигарета, која се од 2009. године сваке наредне повећавала

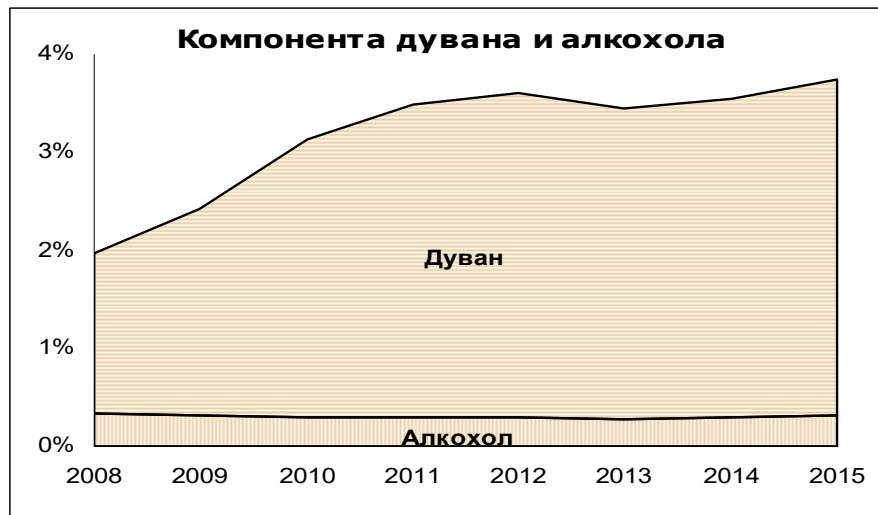
¹⁷ Показатељ за 2015. годину представља пројекцију јер је израђен на основу пројектованог износа потрошње за 2015. годину (ДЕП, март 2016)

¹⁸ Не укључује заостале уплате индиректних пореза на речуне ентитета

¹⁹ ЕС (2014), стр. 25

за тај исти износ, те је у 2015. години износила 1,05 КМ по паковању цигарета. Подкомпонента дувана порасла је за 1,8 пп у периоду 2008-2015.

Графикон 9

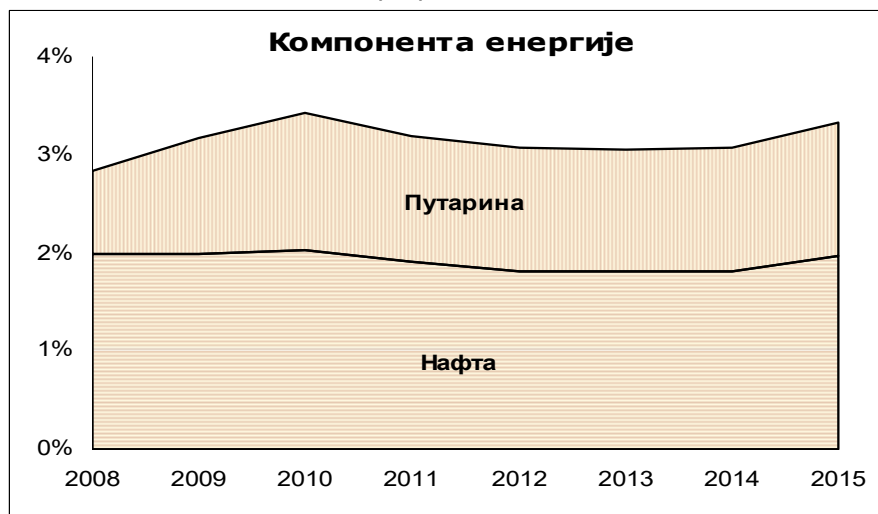

Извор: Израчун аутора на основу података УИО и ВНАС

3) Компонента енергије

Укупан раст компоненте енергије у периоду 2008-2015 (0,5 пп) потиче од прихода од путарине (Графикон 10), и то првенствено због ефеката новог Закона о акцизама који је ступио на снагу 1.7.2009 и донио више стопе путарине. Подкомпонента нафте је благо опала у 2011. и 2012. години (по 0,1 пп) да би у 2015. години порасла за 0,2 пп и поново достигла ниво из 2008. године (2%).

Графикон 10

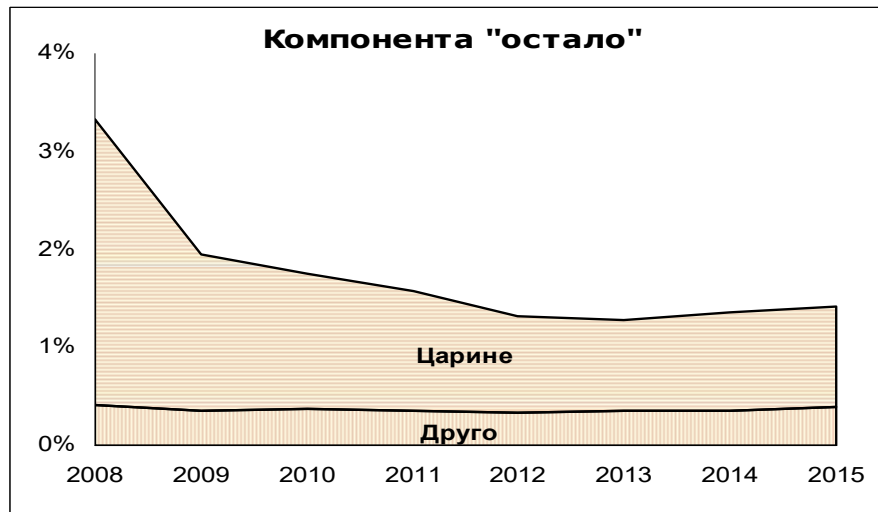
Извор: Израчун аутора на основу података УИО и ВНАС

4) Компонента „остало“

С обзиром да приходи од царина имају огромно учешће у категорији прихода који улазе у израчун компоненте „остало“ ИТР на потрошњу, њихова динамика је највећим дијелом и

одредила кретање наведене компоненте. На средини 2008. године дошло је до почетка примјене одредби Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ које подразумијевају постепену либерализацију увоза поријеклом из ЕУ. Наредне, 2009. године су се приходи од царина скоро преполовили, а негативни тренд ових прихода је настављен све до 2013. године, када је и завршена посљедња фаза прелазног периода укидања царинских тарифа. У наредне двије године (2014-2015) остварен је раст прихода од царина који није значајније утицао на ову компоненту (+0,1 пп у периоду 2013-2015).

Графикон 11

Извор: Израчун аутора на основу података УИО и ВНАС

Поређење различитих мјера фискалног оптерећења у БиХ

Постоји велики број мјера пореског оптерећења неке земље. Најчешће се користе пореске стопе, удјели пореза у БДП-у и имплицитне пореске стопе. Кроз примјер БиХ смо видјели да поједине мјере пореског оптерећења могу давати опречне резултате. Стандардна стопа ПДВ-а од 17% у БиХ је међу најнижим у Европи и далеко испод просјека ЕУ-28 (аритметичка средина стопа ЕУ-28 износила је 21,6% у 2015. години). Супротно томе, учешће и ПДВ-а и укупних индиректних пореза у БДП-у²⁰ је више од просјека ЕУ. То смо објаснили непостојањем снижених стопа ПДВ-а у БиХ и високим удјелом потрошње у БДП-у БиХ. С друге стране имплицитна пореска стопа на потрошњу у БиХ је близу нивоа ЕУ (Графикон 7).

И динамика пореског оптерећења може имати различите тенденције и у случају када је посматрамо кроз различите мјере пореског оптерећења. У БиХ је учешће индиректних пореза у БДП-у 2015. години опало у односу на 2008. годину за 0,8 пп док је ITR на потрошњу порасла за 0,1 пп. Треба напоменути да се ради о процјени јер су за БДП и приватну потрошњу за 2015. годину кориштене пројекције ДЕП-а с обзиром да у вријеме израде овог прилога нису доступни званични подаци Агенције за статистику за 2015. Разлог су промјене у структури БДП-а, и то на штету потрошње. Према подацима Агенције за статистику БиХ структура БДП-а је значајно промијењена у 2014. години у односу на 2008. годину. Удио приватне потрошње је смањен за 1,8 пп, а у 2015. години је процијењено (ДЕП) даље смањење од чак 2,2 пп у односу на 2014. годину. Промјене структуре иду у корист извоза, док се удио увоза и инвестиција такође смањује у БДП-у (Табела 2).

²⁰ Однос ПДВ/БДП у БиХ је износио 11,5% у 2012. години док је аритметичка средина овог учешћа за ЕУ-28 износила 7,9% у истој години (ЕК, 2014). Поређење учешћа индиректних пореза у БДП-у између приказано је на Графикону 6.

Табела 2. Структура БДП-а БиХ

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 прој.
Крајња потрошњу домаћинства и НПУСД	84,4%	82,1%	83,4%	83,1%	82,8%	81,4%	82,7%	80,5%
Издаци за крајњу потошњу владе	21,2%	22,1%	22,2%	22,2%	21,8%	21,2%	21,5%	21,1%
Бруто инвестиције	25,9%	18,4%	15,5%	17,9%	17,9%	16,9%	18,1%	17,2%
Извоз роба и услуга	26,1%	23,8%	28,9%	31,2%	30,6%	31,9%	32,8%	33,5%
Увоз роба и услуга	-57,6%	-46,5%	-49,9%	-54,4%	-53,1%	-51,4%	-55,1%	-52,3%
Бруто домаћи производ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Извор: Агенција за статистику БиХ и пројекције ДЕП-а

Закључак

Видјели смо да сваки од три показатеља пореског оптерећења има своје предности и недостатке. Предности кориштења пореских стопа су у лакој доступности података, али међународна компарација овог показатеља има највећи број недостатака у односу на остале мјере, с обзиром да уопште не дотиче категорију висине пореске основице. Показатељ односа пореза и БДП-а апроксимира укупно пореско оптерећење неке земље. Он даје значајније информације о пореском оптерећењу у привреди, али га је такође тешко интерпретирати јер се не ради о одговарајућој пореској основици. Структура БДП-а неке земље може значајно утицати на парцијална фискална оптерећења мјерена овим показатељем. Ни мјера имплицитних пореских стопа није без недостатака. Као највећи недостаци се наводе тешкоће у интерпретацији трендова када се не могу јасно раздвојити ефекти појединих фактора. Временски помаци између периода уплате пореза и динамике пореске основице такође могу утицати на динамику ITR. Такође је поменуто да у случају компоненти ITR на потрошњу, стварна пореска основица чини само мали дио називника изузев у случају ПДВ компоненте. Ипак се ITR сматра једином мјером која имплицитно узима у обзир све елементе опорезивања, почев од стандардних и снижених пореских стопа, изузећа, прагова опорезивања и свих елемената пореске основице.

Литература

- European Commission, "Tax Reforms in EU Member States 2015" September 2015
- European Commission, "Taxation trends in the European Union", izdanja 2013, 2014 i 2015
- Раичевић Б., „Јавне финансије“, Београд 2005
- Kiss, Gabor P. and Jedrzejowicz, Tomasz and Jirsakova, Jana, How to Measure Tax Burden in an Internationally Comparable Way? (March 1, 2009). National Bank of Poland Working Paper No. 56
- Wolff, Guntram B. "Measuring tax burdens in Europe", ZEI working paper, No. B 09-2005
- Агенција за статистику БиХ, „Бруто домаћи производ према производном, доходном и расходном приступу“ (2015)
- Eurostat, Expenditure components of GDP, EU-28, 2014 (% share of GDP) http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Expenditure_components_of_GDP,_EU-28,_2014_%28%25_share_of_GDP%29_YB15.png (март 2016)
- Билтени Одјељења за макроекономску анализу бр. 39, 75 и 105
- Пројекције Дирекције за економско планирање, "ДОБ, Макроекономске пројекције 2016-2019", март 2016
- Подаци УИО и база података ОМА УО УИО

Консолидовани извјештаји

(припремила: Александра Пегоје)

Табела 1. (Консолидовани извјештај: ЈР, Институције БиХ, ентитети)

Прелиминарни консолидовани извјештај укључује:

- приходе од индиректних пореза које прикупља Управа за индиректно опорезивање на Јединствени рачун,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО,
- приходе и расходе буџета институција Босне и Херцеговине,
- приходе и расходе буџета Федерације БиХ,
- приходе и расходе буџета Републике Српске*

Извјештај не укључује неусклађене приходе прикупљене на ЈР УИО.

Табела 2. (Консолидовани извјештај: Општа влада)

Прелиминарни консолидовани извјештај укључује:

- приходе и расходе буџета институција БиХ,
- приходе и расходе буџета ФБиХ, кантона, кантоналних дирекција за путеве, општина и фондова у ФБиХ,
- приходе и расходе буџета РС*, дирекција за путеве/аутопутеве, општина и фондова у РС,
- приходе и расходе буџета БД и фондова у БД.

**Обухваћено: (А) буџет Републике и ванбуџетска средства евидентирана у Главној књизи трезора РС, (Б) укупно ино-задужење за пројекте који се реализују преко општина и предузећа, (В) податке корисника буџета Републике који имају властите банковне рачуне (укључујући и јединице за имплементацију ино-пројеката формиране при министарствима).*

Прелиминарни извјештај: ЈР, Институције БиХ и ентитети, I-II 2016

(у мил КМ)	I	II	Укупно
Укупни приходи	493,3	543,2	1.036,4
Порези	409,8	440,1	849,9
Директни порези	20,7	30,0	50,7
Порези на доходак и добит	20,0	29,0	49,0
Порез на имовину	0,7	1,0	1,7
Индиректни порези (нето)	389,0	410,1	799,1
ПДВ	236,5	265,9	502,4
Акцизе	118,1	98,2	216,3
Путарина	21,3	24,6	45,9
Царине	12,1	20,0	32,0
Остали индиректни порези	1,1	1,4	2,5
Остали порези	0,0	0,0	0,0
Доприноси за социјално осигурање	49,3	61,9	111,2
Грантови	1,3	0,5	1,8
Грантови од страних влада и међ. орг.	0,2	0,3	0,5
Трансфери	1,1	0,2	1,3
Непорески приходи	32,9	40,7	73,6
Укупни расходи	487,4	510,4	997,8
Текући расходи	481,3	507,9	989,2
Бруто плате и накнаде запослених	136,2	131,6	267,8
Издаци за материјал и услуге	14,7	19,5	34,2
Дознаке на име социјалне заштите	132,5	138,3	270,8
Издаци за камате	5,5	13,8	19,3
Издаци по основу камата у иностр.	3,3	9,9	13,2
Издаци по основу камата у земљи	2,2	3,9	6,0
Субвенције	0,1	2,8	2,9
Донације, трансфери (укључујући трансфере са	188,6	197,9	386,5
Други расходи	3,7	4,0	7,6
Нето издаци за нефинансијску имовину	6,1	2,6	8,6
Издаци за нефинансијску имовину	6,5	3,2	9,7
Примици од нефинансијске имовине	0,4	0,7	1,1
Бруто/Нето оперативни биланс (прих. минус текући расходи)	12,0	35,3	47,3
Нето позајмљивање/задуживање (ук. прих. минус ук. расходи)	5,9	32,7	38,7

Табела 1.

** трансфери са ЈР укључују неконсолидоване трансфере БД, кантонима, општинама и дирекцијама за цесте

Прелиминарни извјештај: Општа влада, I-XII 2015

(у мил КМ)	кв 1	кв 2	кв3	кв 4	Укупно
Укупни приходи	2.724,3	2.997,2	3.172,4	3.133,5	12.027,4
Порези	1.420,0	1.553,9	1.618,9	1.587,5	6.180,3
Директни порези	243,1	272,6	229,1	249,7	994,5
Порези на доходак и добит	209,9	236,7	198,6	214,6	859,7
Порези на плату и радну снагу	3,4	2,7	3,8	3,6	13,5
Порез на имовину	29,8	33,3	26,7	31,6	121,3
Индиректни порези	1.148,0	1.276,9	1.387,6	1.335,9	5.148,4
Остали порези	28,9	4,5	2,2	1,9	37,4
Доприноси за социјално осигурање	1.000,8	1.069,8	1.128,1	1.171,1	4.369,9
Грантови	11,4	10,0	21,2	28,1	70,8
Грантови од страних влада и међ. орг.	11,3	7,4	17,5	27,8	63,9
Трансфери	0,1	2,6	3,7	0,4	6,8
Непорески приходи	292,0	363,5	404,3	346,7	1.406,4
Укупни расходи	2.590,4	2.826,2	2.908,8	3.557,0	11.882,3
Текући расходи	2.547,1	2.717,3	2.786,5	3.282,8	11.333,7
Бруто плате и накнаде запослених	818,2	824,5	824,1	856,9	3.323,6
Издаци за материјал и услуге	473,2	494,6	497,6	654,1	2.119,6
Дознаке на име социјалне заштите	1.100,1	1.157,2	1.168,9	1.277,9	4.704,0
Издаци за камате	47,7	72,0	48,1	61,1	228,9
Издаци по основу камата у иностр.	25,3	31,4	26,5	29,8	112,9
Издаци по основу камата у земљи	22,4	40,6	21,6	31,3	115,9
Субвенције	33,2	53,5	119,1	166,8	372,7
Донације, трансфери	11,9	22,4	16,3	72,8	123,4
Други расходи	62,8	93,2	112,4	193,2	461,6
Нето издаци за нефинансијску имовину	43,3	108,9	122,3	274,2	548,6
Издаци за нефинансијску имовину	52,6	122,8	132,6	295,6	603,6
Примици од нефинансијске имовине	9,4	13,9	10,3	21,5	55,0
Бруто/Нето оперативни биланс (приходи минус текући расходи)	177,2	279,9	386,0	-149,4	693,7
Нето позајмљивање/задуживање (укупни приходи минус укупни расходи)	133,9	171,0	263,7	-423,5	145,1

Табела 2.